the manor belonged to the Radziwiłł comital family, later to the Tyszkiewicz family. The manor has not been included on the list of protected cultural properties so little information about it is available. During the evaluation on the roughly 4750 m^2 grounds, three trenches (a total of 8 m^2) were excavated and the entire grounds were surveyed. The iconographic and cartographic material shows that the Old Manor (second half of 16th–second half of 18th century) was closer to the River Nemunėlis (Fig. 1), in an area where tiles, dishes, and glass shards (Fig. 2) belonging to that period have been found. Circa the early 19th century, the part of the manor used by the public was moved to a hill, about 200 m to the W, where a wooden palace and new buildings were built. The household part of the manor was left on the grounds of the Old Manor. The 2015 investigation yielded some isolated finds not from the earlier cultural layer: 15th–20th-century rings, coins, musket bullets, and pottery.

Roma Songailaitė

Rokiškio senoji dvarvietė

2015 m. Rokiškio dvaro sodybos teritorijoje (UK 1010), prie buvusios alaus daryklos pastato, vadinamo Krošinskių pilaite, buvo tęsiami 2012 m. pradėti archeologiniai tyrimai. Tyrimų iniciatoriai – RKM bei Rokiškio visuomeninė organizacija „Tyzenhauzų paveldas“. Tyrimuose aktyviai dalyvavo Lietuvos skautų Rokiškio skyriaus jaunieji skautai (vadovė Leonora Baršienė), Rokiškio jaunimo centro žmonės (vadovė Gitana Kubilienė), Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vyčio apygardos 5-osios rinktinės 506-oji lengvųjų pėstininkų kuopa (vadas kapitonas Sergejus Afanasjevas).

Plati istorinė apžvalga apie Rokiškio senąjį dvarą skelbta po 2012 ir 2014 m. tyrimų (*ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 291–295; *ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 242–246). Reikėtų priminti, kad lokalizuojamoje XVI a. Rokiškio senojo dvaro teritorijoje 2012 m. žvalgomieji tyrimai buvo pradėti RKM ir visuomenininkų iniciatyva. Buvo iškasta 12 šurfų ištiriant 50,54 m^2 plotą. Šurfuose 6 ir 11 rasti buvusių pastatų pamatų fragmentai su išlikusiu nesunaikintu XVI a. vidurio – XVII a. pradžios kultūriniu sluoksniu ir to laikotarpio radiniais. Tai buvo pirmieji muziejaus archeologiniai eksponatai, menantys Krošinskių laikus (tarp jų rastas ir Krošinskių herbinis koklis). 2014 m. detalieji tyrimai buvo vykdomi 39 m^2 plote. Tyrimų metu buvo rasti du kultūrinio sluoksnio horizontai: vienas iki 50–60 cm gylio su XVII a. viduriu – II puse datuojamais Krošinskių herbinių koklių fragmentais, kitas – prasidedantis 50–60 cm gylyje ir besitęsiantis iki įžemio 1 m gylio. Apatiniame horizonte buvo rasti XVI a. II puse – XVII a. pradžia datuojami stačiakampiai kokliai bei buitinės keramikos šukių. Tyrimų metu taip pat rasti kelių XVII a. II puse – XVIII a. datuojamų pastatų pamatų fragmentai.

Atsižvelgiant į 2014 m. tyrimų išvadas, 2015 m. buvo įgyvendinamas vienas iš tyrimų tikslų – nustatyti pastato dydį, bandant ieškoti pamatų jų tęsiniuose už ploto ribų, tiriant tik paviršių iki pamatų viršaus, ir apytiksliai nustatyti pastato ar patalpų dydžius bei planuoti tyrimų apimtis ateičiai, numatyti perspektyvas rastų struktūrų eksponavimui. 2015 m. detaliųjų tyrimų metu ieškant pamatų tęsinių buvo suformuotas 16x10 m dydžio plotas, į kurį patenka 2014 m. tirtas 39 m^2 plotas bei naujai atidengtas ir ištirtas iki 30–60 cm gylio, apie 47 m^2 plotas.

Tyrimų metu rasti preliminariai datuojamo XVII a. II pusės pastato vienos apie 4,5x3,3 m dydžio patalpos pamatų fragmentai, apytiksliai nustatytas šio pastato PR pamatų dydis – apie 8 m ilgio ir 0,9–1 m pločio. Pamatai iš lauko akmenų rišti kalkių skiediniu. Ties ploto R puse rastas vėlyvesnio, XVIII a. pabaigos – XIX a. datuojamo pastato kampas: vieni pamatų fragmentai orientuoti V–R kryptimi, 3 m ilgio, apie 90 cm pločio, kiti orientuoti Š–P kryptimi, 2 m ilgio, irgi 90 cm pločio. Šio buvusio pastato Š pusėje rasta XIX a. pradžios ūkinė 80 cm skersmens medinė statinė, įgilinta per 60 cm, sutvirtinta geležiniu apie 4 cm pločio lanku (1 pav.). Statinėje rasta XIX a. datuojamų radinių. Šio pastato pamatus bei statinę galima sieti su XIX a. pradžios Tyzenhauzų vykdytomis senosios dvarvietės rekonstrukcijomis, joje kuriant naujojo dvaro ūkinę ekonominę dalį. Pagal kartografinę medžiagą tyrimų vieta patenka į 1809 m. statyto olandiško vėjo malūno, kuris sudegė 1932 m., teritoriją.

Tyrimų metu paviršiniuose sluoksniuose rasta XVI a. II pusės – XIX a. archeologinių radinių: kvadratinių neglazūruotų koklių, puoštų rozete, Krošinskių herbinių žaliai glazūruotų koklių fragmentų, langų stiklo bei buitinės keramikos šukių. Didžioji radinių dalis yra iš XX a. II pusėje klotos elektros trasos, kurią kasant buvo sunaikinti XVI a. II pusės – XVIII a. kultūriniai sluoksniai.

Rokiškio dvarvietės tyrimai kaskart suteikia naujos informacijos, surinkti radiniai papildo muziejaus ekspoziciją, ir tai svarus miestiečių indėlis populiarinant kultūros paveldą bei tiriant miesto istoriją.

Rokiškis Manor

In 2015, the excavation was continued on the W side of the grounds of 16th–20th-century Rokiškis Manor. During the 2012 and 2014 investigations, 90 m^2 were excavated at the old site of Rokiškis Manor and a 30–80 cm thick cultural layer with finds and building fragments from the first half of 16th–late 17th centuries was found.

In 2015, 47 m^2 were excavated and the foundation of one of the buildings at Krošinskis Manor was discovered. The room was 4.5 x 3.3 m and the foundation was roughly 8 m long S–W and 0.9–1 m wide. Late 18th–19th-century building fragments were also found. An early 19th-century wooden barrel, 80 cm in diameter, was found on the building's N side. The barrel was set roughly 60 cm into the ground and reinforced with a 4 cm wide iron band (Fig. 1). 19th-century finds were discovered inside the barrel. This building and barrel could be connected with the 19th-century reconstruction of the Tyzenhauzas manor when a new production–household complex was built.

1 pav. XVIII a. pabaigos – XIX a. ūkinė statinė ir pamatų fragmentai. R. Songailaitės nuotr.

Fig. 1. The late 18th–19th-century household barrel and foundation fragments